

Dünya Siyasetinde Latin Amerika 4

Hasibe TALAŞ

Doktora, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, İstanbul,
Türkiye
hasibe.58@hotmail.com

Makale Bilgileri

Makale Geçmişi

Geliş: 04/12/2021

Kabul: 11/01/2022

Yayın: 30/06/2022

Anahtar Kelimeler:

Baskı grupları, Baskı aktörleri, Politika transferi, Kamu politikası

JEL Kodları: B15, F00, F02, F69, Y03

ÖZ

Dünyanın küresel bir köye dönüşmesi ile birlikte ülkeler arası iletişim artmış. Bu durum beraberinde ilişki halinde olunan ülkeleri daha yakından tanıma ihtiyacı doğurması sebebiyle bölgesel çalışmaları daha önemli hale getirmiştir. Öyle ki bölgeyi sadece coğrafi ve siyasi olarak tanımanın ötesine geçmek gerekmektedir. Bu nedenle ülkemizde de yapılan akademik çalışmalarda bu tür çalışmalar artış göstermektedir. Çalışmada Latin Amerika bölgesini birçok farklı yanı ile bize tanıtan “Dünya Siyasetinde Latin Amerika” serisinin dördüncüsüne yer verilmiştir.

Atf/Citation: Talaş, H. (2021). Dünya Siyasetinde Latin Amerika 4, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 18-21.

“This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)”

GİRİŞ

21. yüzyılda küreselleşmenin artması ile devletlerarası ilişkiler girift bir hal almıştır. Bu nedenledir ki sadece yakın coğrafyayı tanımak yeterli değildir. Türkiye'nin politika yapıcıları dünyadaki bu değişimi takip edebilmiş ve uzak diyarlar olan Latin Amerika ve Karayipler'e yönelik adımlar atılmıştır. Her ne kadar siyasetçiler bölgeye yönelik girişimlerde bulunmuş ise de bir bölgeyi her yönü ile tanımak, anlamak ve anlatmak açısından akademik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya Siyasetinde Latin Amerika kitap serisi bu amaçla yola çıkmıştır. Dördüncü serisi olan bu kitap 25 bölümden oluşmakta; tarihsel, sanatsal, siyasi yapılanması ve ekonomi politiği gibi farklı açılardan Latin Amerika ve Karayipler bölgesini anlatmaya çalışmaktadır. Ayrıca eser, bölgede yer alan küçük topluluklara dahi yer vermesi ile dikkat çekmektedir. Fark edilmektedir ki, Doç. Dr. İsmail Ermağan, Doç. Dr. Emine Tahsin ve Doç. Dr. Segah Tekin editörlüğündeki bu eserler Türkçe ilgili literatüre kayda değer bir katkı üretmekte, bu bölgeyi disiplinlerarası bir yöntemle çalışan, farklı üniversitelerinden gelen akademisyenleri ülkede daha görünür kılmakta ve toplamda Türkiye'de Latin Amerika ve Karayipler'e yönelik bir merak ve motivasyon oluşturmaktadır.

Tarihe yön vermiş Maya ve İnka medeniyetlerine ev sahipliği yapan bölgeyi anlamak için bölge ülkelerini anlamak, siyasi yapısından demografik yapıya, tarihten coğrafyasına, ekonomisinden kültürüne, ülkelerin birbiri ile ilişkisine ve sorunlarına, ülke içindeki topluluklara kadar çok boyutlu olarak incelemek gerekmektedir. Tarihi isyanlarla askeri rejimlerle dolu olan kahve çekirdekleriyle ünlü, sonsuz bahar ülkesi olarak da anılan Guatemala'yı, Altuğ Koç “Ağaçların Diyarı Guatemala'nın Ülke Analizi” başlıklı bölümde coğrafi, kültürel, siyasi ve ekonomik özellikleri üzerinden analiz yaparak tanıtmaya çalışmaktadır.

Sedat Taşkiran ve Sezai Özçelik “Şili’deki Mapuçe Çatışmasının Tarihsel Analizi” adlı çalışma ile köklü bir tarihe sahip, “toprağın halkı” mapuçeler ile Şili yönetimi arasındaki süregelen çatışmayı ele almaktadır. Yaklaşık 200 yıldır inişli-çıkışlı devam eden çatışmaya çözüm önerileri sunan çalışma literatüre önemli bir katkı sağlamaktadır.

Bağımsızlık sonrası ülkelerin siyasal yapıyı oluşturması ve bir düzen kurması oldukça sancılı olmaktadır. Tarihi, darbeler ve çatışmalarla dolu olan, Latin Amerika ve Karayiplerin üçüncü büyük ekonomisine sahip Arjantin’in de bu sancılı sürecini Gamze Yıldırım “Bağımsızlıktan Demokrasiye (1816- 1983): Arjantin’de Siyasal Hayat” başlıklı bölümde tarihsel bir analiz yaparak anlatmaktadır.

ABD’nin “arka bahçesi” olarak gördüğü Latin Amerika’ya yönelik politikaları önemli bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Venezuela’da Sosyalist ideolojiyi benimsemiş başkanları Hugo Chavez ve Nicolas Maduro ile ABD arasında yaşanan sorunları Mustafa Ateş “ABD’nin Latin Amerika Politikası: Obama’dan Trump’a Venezuela Örneği” başlığında incelemektedir.

Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB arasında bir rekabet sahası olan Latin Amerika ve Karayipler bölgesine yönelik SSCB’nin mirasını devralan Rusya’nın bölgeye olan ilgisi devam etmektedir. Rusya’nın Putin yönetimiyle gücünü yeniden toparlamaya başlaması sonrası bölgede etkinliğini artırma çabasına girmiştir. Murad Khashimov - Segâh Tekin “Putin Döneminde Rusya Federasyonu’nun Latin Amerika ve Karayipler’e Yönelik Yumuşak Güç Politikası” başlığında Rusya’nın bölgeye yeniden dönüşünü ele almaktadır.

“Şili’nin Yeni Demokratik Anayasa Yapım Süreci” başlığında Selin Karana Şenol, Şili’de 1980 darbesinin ile yapılan Anayasa’nın değişmesi ihtiyacının nedenlerini analiz etmektedir.

Covid-19 salgını ile birlikte sağlık alanında yaşanan gelişmelerin ülkeler arası ilişkilerde ki ne kadar önem arz ettiği tüm dünya tarafından gözlemlenebilir hale geldi. Bu bağlamda “sağlık diplomasisi” bakımından ülke analizleri yapmak akademik literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Zira uluslararası ilişkiler birçok faktörden etkilenen birçok çok alt dallara ayrılan bir alandır. Melike Tuğba Dolu “Küba Sağlık Diplomasisi” bölümünü ile kitabımıza bu alanda katkı sunmaktadır.

“Latin Amerika Ülkelerinde Din, Mezhepler Ve Toplumsal Yansımaları” başlıklı bölümde Yaşar Pınar Özmen Latin Amerika’da dinin toplumsal ve siyasal etkilerini incelemektedir.

Sinemanın uluslararası etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Toplumsal sorunlar ve ideolojiler sinemada yer bularak insanları ve dolayısıyla toplumları etkilemektedir. Üçüncü Sinema, sömürgeciliğin ve ondan kurtulmaya çalışan ülkelerin bulunduğu Bağlantısızlar Coğrafyasına, özelde ise Latin Amerika’ya ait ve küreselleşebilen bir sinema hareketidir. Üçüncü Dünya ülkelerinin politik kaygılarını, bağımsızlık mücadelelerini yansıtan, Üçüncü Sinemayı Yusuf Ziya Gökçek “Küresel Bir Latin Amerika Perspektifi Olarak Üçüncü Sinema” başlığında ele almıştır.

Onuncu bölümde Orhan Sezgin ve Yusuf Ziya Gökçek “İç Savaş, Diktatörlük, Neo-Kolonyal Tahakkümde Ortaklaşmak: Orta Amerika Sineması” başlığında Guatemala, El Salvador, Belize, Nikaragua, Kosta Rika, Honduras ve Panama’nın bulunduğu Orta Amerika bölgesinin, politik ve toplumsal değişimlere bağlı sinemalarının geçirdiği süreçleri incelemektedir.

Latin Amerika ülkelerinde Brezilya ve Arjantin’in başta gelmek üzere Soğuk Savaş döneminden beri ekonomileri ölçütünde uzay çalışmalarına ilgisi bulunmaktadır. Bu bağlamda bölgede uzay alanında ülkelerin faaliyetleri “Latin Amerika’da Uzay Çalışmaları” başlıklı bölümde İsmail Ermağan ve Hasibe Talaş tarafından analiz edilmektedir.

Mimari, kültür ve coğrafyanın etkisi ile şekillenmektedir. Bu nedenledir ki bir ülkenin mimarisi o ülkenin kültürü ile ilgili bize bilgiler vermektedir. Terane Mehemmedova Burnak ve Elif Atıcı okurlara “20. Yüzyılın İkinci Yarısında Brezilya Mimarisi” başlıklı bölümde Brezilya’nın yeni başkentini ilan etmesi ile başlayan yeni bir dönemin etkisiyle oluşan kentsel mimariye yansıyan yenilikleri irdelemektedir.

“Resim, kelimeleri olmayan bir şiirdir.”

- Horace

Sanat bir ulusun kimliğini, tarihini, kültürünü yansıtan bir araçtır. Nesil Altınok tarafından kaleme alınan “Meksika Modern Resim Sanatının Doğuşu” başlıklı 13. bölümde yazar, resim sanatının ulusal kimliğinin inşasına katkısını ve Meksika sanatının modernleşme sürecini anlatmaktadır.

Tango, geçmişle bugünü birbirine bağlar. Bugünden daha iyi, insanın kendini içinde bulacağı gerçek veya düşlenen bir geçmişle...

Macedonio Fernandez

Ortaç Aydınoglu Arjantin'den dünyaya yayılan geleneksel dans ve müzik türü olan Tangonun tarihini "Tangonun Tarihsel Serüveni" başlığında anlatmaktadır.

Furkan Börü "2000'li Yıllarda Latin Amerika'da Kalkınma Tuzakları" başlıklı bölümde gelişmekte olan ülkelerin kalkınma süreçlerinde karşılaştıkları 'orta gelir tuzağı, üretkenlik tuzağı, kurum tuzağı' gibi sorunları ele almaktadır.

"Peronizm'den Kirchnerizm'e: Arjantin'de Yeni Kalkınmacılığın Yükselişi Ve Yapısal Çelişkileri" başlıklı bölümde Hilal Gezmiş Chavez, Peronist gelenekten gelen sol eğilimli devlet başkanları Néstor Kirchner ve Cristina Fernández de Kirchner'ın 2003-2015 yılları arasında uyguladığı kalkınmacılık ve ekonomik liberalizmi birleştiren kalkınma stratejisini analiz etmektedir.

'Ekstraktivizm' mevcut doğal kaynakların dünya piyasalarına olabildiğince fazla sunulması yönteminin kullanıldığı kalkınma modelidir. Latin Amerika'da sol eğilimli iktidarların ekonomik kalkınma aracı olarak kullandığı bu yöntemi "Ekolojik Adalet Perspektifinden Latin Amerika'da Kırsal Kalkınma ve Neo- Ekstraktivizm Olgusu" başlığında Efe Can GÜRCAN eleştirel bir yaklaşımla ele almaktadır.

LAK bölgesinde, ABD'nin etkisini kırmak, toplumsal hareketleri ve taban örgütlenmelerini önceleyen bir dayanışma ağı kurma amaçlarıyla kurulan Güney Amerika Uluslar Birliği (UNASUR) ve Bolivarçı İttifak (ALBA) örgütlenmeleri üzerinden bölgesel bütünleşme odağında Güney Amerika'da gelişen post-neoliberal bölgeselcilik akımını Taşkın Toprak İpek, "Güney Amerika'da Post-Neoliberal Bölgeselleşme Deneyimleri: Alba ve Unasur" başlıklı bölümde incelemektedir.

Ertan Erol "Bir 'Açık Bölgeselleşme' Örneği Olarak Pasifik İttifakı'nın Ekonomi Politikası" başlığında Şili, Kolombiya, Meksika ve Peru'nun önderliğinde kurulan bölgesel ekonomik entegrasyon 'Pasifik İttifakı'nı analiz etmektedir.

Sömürge geçmişi olan birçok ülkede olduğu gibi LAK bölgesinde de gelir eşitsizliği ve yoksulluk bölgenin en gelişmiş ülkelerini de içeren yaygın bir sorundur. "2000'li Yıllarda Latin Amerika'da Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk Verilerindeki Değişimler" başlıklı bölümde Aylin Altınay Cingöz bölgede 2000 sonrası görece iyileşme gösteren yoksulluk ve gelir eşitsizliğini analiz ederek önceki başlıklarda yer verilen ekonomik politikaların bu verilere etkisini okurlara yansıtmaktadır.

Tahsin Yamak, "Kalkınmanın Kurumsal Ekonomi Politikası: Güney Amerika Uluslar Birliği (Unasur) Ülkeleri İçin Bir Değerlendirme" başlığında LAK bölgesinin Yeni Kurumsal İktisat perspektifinde 1996-2019 yılları arasındaki düşük ekonomik performans ve bu hususların nedenleri ile ülkeler arası kalkınma sorunları/farklılıklarının analizini yapmaktadır. Her ne kadar Unasur dağılma sürecine girmiş ise de eser, bölge ülkelerinin ekonomik iş birliği oluşturma çabaları ve karşılaştıkları sorunları analiz etmesi bakımından katkı sunmaktadır.

Emre Saygın'ın kaleme aldığı "Latin Amerika Ülkelerinde İyi Yönetişim Kurumlarının Ekonomi Politikası" başlıklı yazı ise LAK bölgesinde ülkelerin kurumsal kalitesini analiz etmektedir. Bu bağlamda Tahsin Yamak tarafından ele alınan 21. Bölüm ile bütünlük oluşturmaktadır. Kurumsallaşmanın kalkınmadaki pozitif etkisi her iki çalışmada da LAK bölgesinde veriler üzerinden yapılan analizler yoluyla okurlara sunulmaktadır.

Yemek yapmak ve sunmak fiziksel bir ihtiyaçtan ziyade bir sanattır. Tüm sanat dallarında olduğu gibi yemek yapmanın da kültürle ve yaşanan coğrafya ile ilişkisi vardır. Kültürler arasındaki etkileşimin derinliği mutfak kültürü üzerinden fark edilebilir. Osman Güldemir "Brezilya ve Türk Mutfaklarının Benzerlikleri ve İki Kültürde Kahve" gastronomik açıdan her iki ülkenin benzerliklerine dikkat çekmektedir.

"Meksika Devrimi'nin Kültürel Sonuçları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Yılları İle Benzerlikleri: Eğitim Seferberliği" başlıklı bölümde Neslihan Kadıköylü her iki ülkede de devrim sonrası kurulan yeni yönetimlerin yürüttüğü eğitim politikalarını; nedenleri, süreçleri ve benzerlikleri yönünden analiz etmektedir.

Uluslararası hukukun yaygınlaşması ve bir politika aracı olarak kaba gücün uygulanmasının sınırlanması ile uluslararası siyasette yeni politika araçları önem kazanmaya başlamıştır. Bu bağlamda kamu diplomasisi, kültürel diplomasi, insani diplomasi gibi yumuşak güç araçları önem kazanmıştır. Ahmet Yıldız, “Türkiye’nin Latin Amerika ve Karayipler Bölgesindeki Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç Çalışmaları” başlığında Türkiye’nin LAK bölgesine yönelik yürüttüğü politikaları analiz etmektedir.

KAYNAKÇA

Ermağan İsmail, Tahsin Emre, Tekin Segâh (2022). “Dünya Siyasetin Latin Amerika-4” Nobel Yayıncılık, Ankara, 2022.